

Πανεπιστήμιο
Ιωαννίνων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΙΜΗ
ΠΑΙΔΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΒΡΕΦΟΝΗΠΙΑΚΟΥ/ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΣΤΑΘΜΟΥ

Ονόματα Φοιτητριών:

Κατσούλη Μαρία, Καρακώστα Ανδρονίκη- Ευγενία

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Δρ. Ελένη Καινούργιου, Επίκουρος Καθηγήτρια
Προσχολικής Παιδαγωγικής

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ, 2021

COOPERATION OF FAMILY AND PARENTS IN THE
KINDERGARTEN

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, 2021

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπουσα καθηγήτρια

Ελένη Καινούργιου,

Επίκουρος καθηγήτρια Προσχολικής Παιδαγωγικής

2. Μέλος επιτροπής

Νούσια Αλεξάνδρα,

Ακαδημαϊκή Υπότροφος

3. Μέλος επιτροπής

Κανελλοπούλου Ελένη,

Ακαδημαϊκή Υπότροφος

Η Πρόεδρος του Τμήματος

Αρετούλη Ελένη,

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια

Υπογραφή

©Κατσούλη Μαρία, Καρακώστα Ανδρονίκη - Ευγενία, 2021.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνουμε υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μας ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Κατσούλη Μαρία

Καρακώστα Ανδρονίκη- Ευγενία

Υπογραφή

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μας κ. Ελένη Καινούργιου Επίκουρη Καθηγήτρια Προσχολικής Παιδαγωγικής Δρ. Παιδαγωγικής του Π.Τ.Ν. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και του Τμήματος Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία, για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε αναθέτοντάς μας το συγκεκριμένο θέμα, για την προσφορά των πολύτιμων γνώσεων της και για τον χρόνο που μας αφιέρωσε ώστε να καταφέρουμε να ολοκληρώσουμε την πτυχιακή μας εργασία. Ακόμη είναι σημαντικό να ευχαριστήσουμε τις οικογένειες μας που μας στήριξαν σε όλη την ακαδημαϊκή μας πορεία.

Κατσούλη Μαρία

Καρακώστα Ανδρονίκη- Ευγενία

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, 2021

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία στοχεύει στη μελέτη των μορφών επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των γονέων και των παιδαγωγών, καθώς και των επιδράσεων που έχουν στην ανάπτυξη του παιδιού στο οικογενειακό και προσχολικό περιβάλλον. Έτσι λοιπόν, θα πρέπει να βρεθεί η χρυσή τομή ώστε να μπορέσουν να συνεργαστούν η οικογένεια και ο παιδικός ή βρεφονηπιακός σταθμός ώστε να επιτευχθεί η ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού.

Η οικογένεια αποτελεί το πρώτο περιβάλλον με το οποίο έρχεται σε επαφή ένα παιδί, ενώ ο παιδικός σταθμός έχει δευτερεύοντα ρόλο, καθώς έρχεται στην πορεία της ζωής του. Στο περιβάλλον ενός παιδιού υπάρχουν συνεχώς διάφορες αλλαγές, όπως παραδείγματος χάρη κοινωνικές. Σε συνδυασμό λοιπόν με τα ποικίλα ερεθίσματα που λαμβάνει ένα παιδί, διαμορφώνει την προσωπικότητά του και αναπτύσσεται. Ο παιδικός ή βρεφονηπιακός σταθμός και η οικογένεια είναι δύο θεσμοί που επηρεάζουν το άτομο καθ' όλη την διάρκεια της ζωής του. Η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ τους κρίνεται αναγκαία, καθώς αποτελούν σταθμό ζωής για την εκπαίδευση και την ανάπτυξη του παιδιού.

Η προσχολική αγωγή έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη του παιδιού, τη διαμόρφωση της προσωπικότητάς του, των γνώσεων και των δεξιοτήτων του. Με τη συμβολή όμως της οικογένειας στο προσχολικό πρόγραμμα επωφελούνται τόσο τα παιδιά όσο και οι γονείς, ενώ το έργο των παιδαγωγών γίνεται πιο δημιουργικό και πιο αποδοτικό. Τέλος, εξίσου απαραίτητοι με τους γονείς θεωρούνται και οι παιδαγωγοί, οι οποίοι στην ουσία αποτελούν τους πρώτους εκπαιδευτικούς στη ζωή των παιδιών. Ωστόσο, η γονεϊκή εμπλοκή είναι αυτή, η οποία θα θέσει τις βάσεις για μια ομαλή και σωστή συνεργασία.

Λέξεις – κλειδιά: προσχολική αγωγή, συνεργασία, επικοινωνία, γονεϊκή εμπλοκή, ολόπλευρη ανάπτυξη.

ABSTRACT

This essay aims to delve into the forms of communication and cooperation which are employed between parents and educators, as well as to examine the effects that these forms have on the child's development in the family and preschool environment. It is therefore necessary to strike the right balance, so that the family and the nursery school can cooperate successfully, in order to achieve the holistic development of the child.

Family constitutes the very first environment that a child meets, whereas the nursery school is of secondary importance, as it comes later in its life. Various changes are constantly taking place in a child's environment, such as social ones. These changes, combined with the variety of stimuli that a child receives, shape its personality and promote its development. The nursery school and the family are two institutions that affect individuals throughout their lives. Hence, communication and cooperation between these two institutions is quite essential, given that they constitute important milestones in the child's education and growth.

Preschool education has proven to be extremely important to the child's growth, personality development, as well as to the acquisition of knowledge and skills. However, the contribution of the family in the preschool curriculum is as beneficial for the children and their parents, as it is for the educators, whose work immediately becomes more creative and efficient. Lastly, educators are considered to be equally essential as parents who actually constitute the very first educators of their children. However, since parental involvement will actually lay the groundwork for a smooth and effective cooperation between them.

Keywords: preschool education, cooperation, communication, parental involvement, overall development.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	iv
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	v
ABSTRACT	vi
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	vii
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	x
Κεφάλαιο 1ο.....	xi
Εισαγωγή.....	xi
1.1 Ορισμός προσχολικής αγωγής.....	xi
1.2 Ιστορική εξέλιξη παιδικών σταθμών.....	xii
1.3 Θεωρητικά μοντέλα συνεργασίας γονέων και παιδαγωγών	xiii
1.3.1 Σταδιακό μοντέλο	xiii
1.3.2 Οργανισμικό Μοντέλο.....	xiv
1.3.3 Μοντέλο κοινωνικών συστημάτων	xiv
1.3.4 Το οικοσυστημικό μοντέλο του Bronfenbrenner	xiv
1.3.5 Μοντέλο της Epstein για τη σχέση γονέων-παιδιών.....	xv
1.3.6 Μοντέλο των Ryan και Adams	xv
Κεφάλαιο 2 ^ο	xvi
Εισαγωγή.....	xvi
2.1 Η θεωρία του Piaget.....	xvi
2.2 Σπουδαιότητα οικογενειακού περιβάλλοντος Blomm.....	xvii
2.3 Η Συμπεριφοριστική Θεωρία του Skinner	xvii
2.4 Η κοινωνικο-πολιτιστική θεωρία του Vygotsky.....	xviii
2.5 Η ευρετική μάθηση του Brunner.....	xviii
Κεφάλαιο 3 ^ο	xix

Εισαγωγή.....	xix
3.1 Σχέσεις και επικοινωνία μεταξύ γονέων- παιδαγωγών	xix
3.2 Μορφές επικοινωνίας μεταξύ των γονέων και των παιδαγωγών	xix
3.2.1 Προφορική επικοινωνία.....	xx
3.2.2 Γραπτή Επικοινωνία	xxi
3.2.3 Τηλεφωνική επικοινωνία.....	xxii
3.3 Η επικοινωνιακή ικανότητα του παιδαγωγού	xxii
3.4 Παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία σχολείου και οικογένειας.....	xxiii
Κεφάλαιο 4^ο	xxv
Εισαγωγή.....	xxv
4.1 Η έννοια της συνεργασίας μεταξύ γονέων και παιδαγωγών στην προσχολική ηλικία ..	xxv
4.2 Μορφές συνεργασίας γονέων και παιδαγωγών.....	xxvi
4.3 Είδη συνεργασίας και συμμετοχής γονέων στο προσχολικό πρόγραμμα.....	xxviii
4.4 Ο ρόλος του/της παιδαγωγού	xxix
4.5 Πλεονεκτήματα συνεργασίας	xxx
Κεφάλαιο 5^ο	xxxι
Εισαγωγή.....	xxxι
5.1 Εφαρμοσμένα προγράμματα γονεϊκής εμπλοκής.....	xxxι
5.2 Παράμετροι που επηρεάζουν τις επιδόσεις των παιδιών	xxxii
5.3 Υλοποίηση project και αποτελέσματα.....	xxxiii
5.4 Αποτελέσματα προσχολικών προγραμμάτων.....	xxxiv
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	xxxvi
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	xxxviii
ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΗ	xxxviii
ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ	xl

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το σχολείο και η οικογένεια αποτελούν δύο θεσμούς, οι οποίοι ασκούν μεγάλη επίδραση στην ψυχοπαιδαγωγική ανάπτυξη του παιδιού. Η πρόωμη παιδική ηλικία αποτελεί το πιο σημαντικό κομμάτι της ιστορίας της ζωής του κάθε ανθρώπου. Σίγουρα για ένα παιδί η είσοδος στον παιδικό σταθμό, αποτελεί ένα εξαιρετικά σημαντικό βήμα για τη ζωή του καθώς αφήνει την ασφάλεια της οικογένειας και πρέπει να έρθει σε επαφή με έναν κόσμο πλούσιο από ερεθίσματα και εφόδια τα οποία μετέπειτα θα συμβάλλουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη του. Σε αυτό το σημαντικό βήμα πρέπει οι γονείς και ο παιδικός σταθμός να συνεργαστούν για να καταφέρουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα ώστε να προκριθεί η ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού και η ομαλή μετάβασή του σε κάθε σχολική βαθμίδα αλλά και σε κάθε στιγμή της ζωής του. Πλέον, έχει αναγνωριστεί ότι το περιεχόμενο της μάθησης δεν ολοκληρώνεται μόνο από το σχολείο, αλλά ένα μεγάλο μέρος γίνεται από το σπίτι ή το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. Οι γονείς με την ενεργή συμμετοχή και επικοινωνία με τους παιδαγωγούς στα πλαίσια του παιδικού σταθμού, ανακαλύπτουν τρόπους μέσω των οποίων ενισχύεται η προσχολική εκπαίδευση των παιδιών αλλά και οι ίδιοι νιώθουν ενεργοί και σημαντικοί στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Η συνεργασία γονέων και παιδαγωγών αποφέρει πολλά οφέλη σε όλους τους εμπλεκόμενους, κυρίως όμως στα παιδιά τα οποία μεγαλώνουν με αγάπη και έχουν συνοδοιπόρους δίπλα τους για κάθε δύσκολη στιγμή που έχουν να αντιμετωπίσουν στην πορεία της ζωής τους.

Κεφάλαιο 1ο

Εισαγωγή

Η προσχολική εκπαίδευση παρέχει στο παιδί την απαραίτητη ποιότητα και ποσότητα ευκαιριών ανάπτυξης που πραγματοποιείται στο χώρο του παιδικού σταθμού. Με την βοήθεια των γονέων, της κοινωνίας και του προσχολικού περιβάλλοντος που έχουν ως στόχο την ολόπλευρη ανάπτυξη του το παιδί εξελίσσεται και θέτει τις βάσεις του για το μέλλον.

1.1 Ορισμός προσχολικής αγωγής

Η προσχολική ηλικία καλύπτει τα χρόνια στα οποία το παιδί βγαίνει από τη βρεφική ηλικία μέχρι και την αρχή της σχολικής ζωής του για αυτό και θεωρείται αρκετά σημαντική και επηρεάζει την μετέπειτα ζωή του ανθρώπου. Ως προσχολική αγωγή, ορίζεται η αγωγή αυτή που παρέχεται στους βρεφονηπιακούς σταθμούς και στα νηπιαγωγεία. Αυτά τα ιδρύματα παίζουν σημαντικό ρόλο, διότι η αγωγή που εφαρμόζουν είναι ως συνέχεια της οικογενειακής αγωγής που μέσα από αυτή το παιδί αφομοιώνει τις πρώτες γνώσεις (Μετοχιανάκης, 2000). Η Προσχολική Εκπαίδευση στηρίζεται στις παρακάτω παιδαγωγικές αρχές:

- ❖ Θα πρέπει να στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού.
- ❖ Τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από τη διερεύνηση, το παιχνίδι και τη συζήτηση.
- ❖ Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η μοναδικότητα κάθε παιδιού.
- ❖ Η διαδικασία μάθησης θα πρέπει να βασίζεται στις ικανότητες των παιδιών.
- ❖ Οι σχέσεις μεταξύ ενηλίκων και παιδιών έχουν μέγιστη σημασία για την ανάπτυξη των παιδιών.

Επιπλέον μέσω της προσχολικής εκπαίδευσης τα παιδιά μαθαίνουν να καλλιεργούν τις αισθήσεις τους, να δέχονται ερεθίσματα από το περιβάλλον τους και να αλληλοεπιδρούν με αυτό, να παίρνουν ελεύθερα πρωτοβουλίες και να μάθουν να λειτουργούν αυτόνομα και ανεξάρτητα αλλά και να μπορούν να συμμετάσχουν σε μία ομάδα ταυτόχρονα (Ντολιοπούλου,2000).

1.2 Ιστορική εξέλιξη παιδικών σταθμών

Ο παιδικός σταθμός στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, δηλαδή σωματική, συναισθηματική, νοητική και κοινωνική. Τα προσχολικά ιδρύματα όσο και η προσχολική αγωγή έχει ξεκινήσει από τα πολύ παλιά χρόνια με τη διαφορά ότι το ενδιαφέρον για την αγωγή και την πρόνοια των παιδιών ήταν ελάχιστο (Μπέλλου- Σιδηροπούλου, 2006). Τα πρώτα ιδρύματα ήταν ιδρύματα φύλαξης τα οποία αναλάμβαναν την προετοιμασία των παιδιών για την πορεία που επιθυμούσαν στην ζωή τους, το κομμάτι της φροντίδας αναλάμβαναν γυναίκες χωρίς κάποια εμπειρία ή εκπαίδευση. Με τον καιρό εμφανίστηκε η ανάγκη για πιο εξειδικευμένη εκπαίδευση που θα καθιστούσε τα παιδιά έτοιμα να ανταπεξέλθουν στην κοινωνία (Πανταζής & Σακελλαρίου, 2008).

Το πρώτο ελληνικό νηπιαγωγείο ιδρύθηκε στα τέλη του 4ου αιώνα π.Χ. με την Αθήνα και την Σπάρτη να δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αγωγή. Στο διάστημα 1922 – 1940 ιδρύθηκαν οι πρώτοι δημόσιοι παιδικοί σταθμοί. Κύριος στόχος ήταν η φροντίδα και όχι η εκπαίδευση, αφού λειτουργούσε συμπληρωματικά στο ρόλο της περίθαλψης. Το 1865 εμφανίστηκε στην Ελλάδα ο όρος «Νηπιαγωγείο», ενώ η Προσχολική Αγωγή αποτέλεσε επίκεντρο συζήτησης το 1870 – 1880 (Κυπριανός, 2007).

Ο θεσμός των παιδικών σταθμών αναγνωρίστηκε από το κράτος μόλις το 1926 και η εξάπλωση τους προχώρησε με πολύ αργά βήματα. Την περίοδο 1965 – 1987 σημειώνεται αλματώδης αύξηση ιδρυμάτων προσχολικής αγωγής, ενώ παράλληλα το 1985 γίνεται επίσημος ο όρος Προσχολική Αγωγή και αντικαταστεί τον όρο νηπιαγωγείο, που από τότε είναι συνώνυμοι (Παπαθανασίου, 2000).

Από το 2001 και μετά, οι παιδικοί σταθμοί ήρθαν στην δικαιοδοσία του δήμου των περιοχών τους. Στόχος των παιδικών σταθμών αποτελούν η καλλιέργεια της πνευματικής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών, η παροχή βοήθειας στους εργαζόμενους γονείς, η ομαλή μετάβαση των νηπίων από την οικογένεια στο σχολικό περιβάλλον, η παροχή ημερήσιας φροντίδας, διατροφής και ασφάλειας. Στους Παιδικούς Σταθμούς εφαρμόζεται ημερήσιο πρόγραμμα δημιουργικής απασχόλησης βάση του οποίου είναι η κοινωνικοποίηση, η ομαλή συναναστροφή των παιδιών μεταξύ τους, η ασφάλεια τους και καθώς και η ολόπλευρη ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους (Doliopoulou, 2006).

1.3 Θεωρητικά μοντέλα συνεργασίας γονέων και παιδαγωγών

Το παιδί στα πρώτα στάδια της ζωής του αποκτά τα απαραίτητα εφόδια και καλλιεργεί τις δεξιότητες του μέσα στο οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον. Η πολύπλευρη ανάπτυξή του απασχολεί τόσο τους γονείς όσο και τους παιδαγωγούς του (Γεωργίου, 2000). Υπάρχει πλέον η επιβεβαιωμένη άποψη ότι οι ευκαιρίες του παιδιού για επιτυχία στη μετέπειτα ζωή του μεγιστοποιούνται όταν η οικογένεια και το σχολείο συνεργάζονται και συνεισφέρουν στην εκπαίδευση του (Olmsted, 1991).

Η ανάγκη για ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ γονέων και παιδαγωγών βασίζεται στις ακόλουθες τρεις υποθέσεις: (1) οι γονείς ασκούν μια βαθιά επίδραση στα αποτελέσματα του παιδιού, (2) η γονική επιρροή είναι πιο έντονη στα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού και (3) οι εμπειρίες του παιδιού από την εκπαίδευση σε αυτή τη μικρή ηλικία απαιτούν υποστήριξη από την οικογένεια (Powell & Diamond, 1995).

Για την καλύτερη συνεργασία γονέων και εκπαιδευτικών αλλά και για την αποφυγή συγκρούσεων, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εμπειρίες, τα βιώματα, το μορφωτικό επίπεδο και η κοινωνική τάξη και των δύο μελών. Αρχικά, πρέπει να εστιάσουν οι παιδαγωγοί στην πρόληψη των προβλημάτων μέσα από παραινέσεις που θα απευθύνονται σε όλους τους γονείς με αυστηρή επίδειξη σεβασμού, ώστε να περιοριστεί η τιμωρία αυτών που αντιμετωπίζουν σχολικές δυσκολίες. Οφείλουν να καταστήσουν σαφές στους γονείς πως ο ρόλος τους είναι καθοριστικής σημασίας καθώς αποτελούν τους πρώτους δασκάλους του παιδιού τους, πως έχουν κοινό στόχο, δηλαδή την υγιή ανάπτυξη του παιδιού, η οποία αποτελεί το αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης γονέων, φίλων, παιδαγωγών, κοινωνίας και πολιτισμού.

Ιστορικά, έχουν διαμορφωθεί ποικίλα μοντέλα που αφορούν τη συνεργασία γονέων-παιδαγωγών, τα οποία αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες που δημιουργούνται για το ρόλο της οικογένειας και της εκπαίδευσης.

1.3.1 Σταδιακό μοντέλο

Είναι το πρώτο ιστορικά μοντέλο που οριοθέτησε τη σχέση του σχολείου με την οικογένεια του παιδιού. Βασίζεται στις θεωρίες του Erikson και του Piaget. Η ευθύνη για την ανάπτυξη

του παιδιού περνά σταδιακά από την οικογένεια στο σχολείο χωρίς να προβλέπεται, αλλά ούτε και να επιτρέπεται η αλληλεπίδραση σχολείου και οικογένειας (Γεωργίου, 2000).

1.3.2 Οργανισμικό Μοντέλο

Το οργανισμικό μοντέλο πρεσβεύει ότι οι παιδαγωγοί έρχονται σε επαφή με τους γονείς, μόνο όταν το παιδί αντιμετωπίζει προβλήματα μαθησιακά ή συμπεριφοράς στο σχολικό χώρο και οι γονείς μόνο όταν το παιδί παρουσιάζει δυσκολίες στο σπίτι. Η εφαρμογή αυτού του μοντέλου στο σχολείο δημιούργησε μια σειρά προβλημάτων στη σχέση των σχολείων με τις οικογένειες καθώς δημιούργησε μια διστακτικότητα επικοινωνίας και από τις δύο πλευρές, γονείς και παιδαγωγούς (Γεωργίου, 2005).

1.3.3 Μοντέλο κοινωνικών συστημάτων

Το μοντέλο αυτό έχει ως κύριους εκφραστές τους Cuba & Getzels. Περιγράφει τη λειτουργία του σχολείου μέσα στην κοινωνία και τη λειτουργία του εκπαιδευτικού μέσα στο σχολείο. Το συγκεκριμένο μοντέλο αναφέρει το προσχολικό κέντρο ως κοινωνικό σύστημα που επηρεάζεται από τις αξίες και τους στόχους της κοινωνίας, αλλά και η κοινωνία επηρεάζεται από το εκπαιδευτικό σύστημα. Ακόμη, μέσα στο προσχολικό κέντρο ο ρόλος του καθενός είναι συνάρτηση των προσωπικών του χαρακτηριστικών. Γι' αυτό η συμπεριφορά του κάθε παιδαγωγού εξαρτάται από τις απαιτήσεις του ρόλου που του έχει αποδοθεί, αλλά και από την προσωπικότητα και τις ανάγκες του ατόμου που επωμίζεται τον κάθε ρόλο (Mc Gregor, 1960).

1.3.4 Το οικοσυστημικό μοντέλο του Bronfenbrenner

Το οικοσυστημικό μοντέλο ή αλλιώς οικολογικό ή βίοοικολογικό μοντέλο έχει επινοηθεί από τον Bronfenbrenner και έχει ως βάση του τη συστημική προσέγγιση. Πρεσβεύει ότι καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής μας αλληλοεπιδρούμε συνεχώς μέσα σε ποικίλα συστήματα, και έτσι επηρεάζεται η ανάπτυξή μας. Βασίζεται στην παραδοχή ότι κάθε άτομο ανήκει ταυτόχρονα σε διάφορα υποσυστήματα, τα οποία το επηρεάζουν σε διαφορετικό βαθμό. Όλοι οι άνθρωποι ζουν και λειτουργούν μέσα σε ένα υπερσύστημα το οποίο υποδιαιρείται σε μικρότερα υποσυστήματα. Το μοντέλο του Bronfenbrenner αποτελείται από μια σειρά ομόκεντρων κύκλων, από τους οποίους ο μεγαλύτερος αποτελεί το μακροσύστημα και ο μικρότερος περιέχει το κάθε άτομο. Στον ενδιάμεσο χώρο υπάρχουν μικροσυστήματα,

μεσοσυστήματα και εξωσυστήματα που περιλαμβάνουν το άτομο, αλλά αποτελούνται από όλο και πιο μεγάλες, πιο απρόσωπες και τυπικές ομάδες (Πέσλη, 2009).

Πιο αναλυτικά το άτομο συμμετέχει σε πέντε διαφορετικά συστήματα :

- ❖ Το μικροσύστημα, το στενότερο περιβάλλον του παιδιού, όπως η οικογένεια, το σχολείο και η γειτονιά.
- ❖ Το μεσοσύστημα, που χαρακτηρίζεται από σχέσεις και αλληλεπιδράσεις που δημιουργούνται ανάμεσα στα μικροσυστήματα, όπως η σχέση εκπαιδευτικοί–γονείς.
- ❖ Το εξωσύστημα, που έχει να κάνει με την τεχνολογία και ειδικότερα τα Μ.Μ.Ε.,
- ❖ Το μακροσύστημα, που αφορά τον πολιτικό τομέα,
- ❖ Το χρονosύστημα, που προσδιορίζει το χρόνο κατά τον οποίο συμβαίνουν διάφορα γεγονότα μέσα στα υποσυστήματα που περιγράφηκαν.

1.3.5 Μοντέλο της Epstein για τη σχέση γονέων-παιδιών

Στο μοντέλο της Epstein το παιδί είναι το κύριο πρόσωπο το οποίο αντιδρά θετικά ή αρνητικά και αντίστοιχα επηρεάζει τις σχέσεις γονέων – εκπαιδευτικών, επηρεάζοντας κατ' επέκταση την αναπτυξιακή τους πορεία. Για παράδειγμα προτείνεται η δημιουργία κλίματος υποστήριξης του παιδιού από την οικογένεια, η συμμετοχή της εθελοντικά στις τάξεις ή στη λήψη αποφάσεων και από την πλευρά των εκπαιδευτικών η αποσαφήνιση των στόχων ενός προγράμματος, η αξιολόγηση και παροχή υλικού και ιδεών για βοήθεια στο σπίτι και τέλος η συνεργασία με άλλους φορείς της κοινότητας. Έτσι το παιδί μπορεί να αντιληφθεί την αύξηση του ενδιαφέροντος για την μόρφωσή του και αντιμετωπίζει τον γονέα ως βοηθό του παιδαγωγού αλλά και τον παιδαγωγό ως συνέχεια του γονέα, αφού αυτός ο ρόλος εισάγεται στην καθημερινή του διδακτική πρακτική (Σακελλαρίου, 2008).

1.3.6 Μοντέλο των Ryan και Adams

Στο μοντέλο των Ryan και Adams το ενδιαφέρον στρέφεται και πάλι στο παιδί αλλά και στο άμεσο οικογενειακό του περιβάλλον, στις διαπροσωπικές του σχέσεις και στην επίδραση του σχολείου και της κοινωνίας στην οποία είναι ενταγμένο. Συγκεκριμένα, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η συνεργασία γονέων – παιδαγωγών επηρεάζεται από τις επιδόσεις και τη συμπεριφορά του παιδιού στο σχολείο, από την εμπλοκή των γονέων με τις σχολικές δράσεις του παιδιού, από την προσωπικότητα και την κοσμοαντίληψη των γονέων, και τέλος από το κοινωνικό – οικονομικό – πολιτισμικό περιβάλλον της οικογένειας (Σακελλαρίου, 2008).

Κεφάλαιο 2^ο

Εισαγωγή

Μελετώντας το σχολικό και οικογενειακό περιβάλλον ειδικότερα κατά την δεκαετία του '70 υπήρξαν διάφορες θεωρίες μάθησης όπου επιβεβαίωσαν την σπουδαιότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος το οποίο όταν είναι πλούσιο σε ερεθίσματα επιδρά θετικά και στην σχολική απόδοση του παιδιού (Λαλούμη-Βιδάλη,2016). Η κάθε θεωρία υποστηρίζει διαφορετικές αντιλήψεις για τη φύση του παιδιού όπως, τον τρόπο με τον οποίο οι εκπαιδευτικοί παρεμβαίνουν στην εκπαίδευση (Ματσαγγούρας, 2003β), την οργάνωση του σχολικού χώρου που οδηγούν σε μια επιτυχημένη εκπαιδευτική διαδικασία (Γερμανός,1990). Οι βασικές θεωρίες που επηρεάζουν την εξέλιξη του εκπαιδευτικού συστήματος, θα αναφερθούν και θα αναλυθούν στη συνέχεια

2.1 Η θεωρία του Piaget

Ο Piaget υπήρξε από τους μεγαλύτερους γενετικούς ψυχολόγους ο οποίος έδωσε έμφαση στην νοητική ανάπτυξη του νηπίου και πως αυτή επηρεάζεται και αλληλοεπιδρά με το περιβάλλον του παιδιού. Στο θεωρητικό του μοντέλο οι δύο πιο ουσιώδεις λειτουργίες της νοημοσύνης είναι η ανακάλυψη και η κατανόηση καθώς βοηθούν το νήπιο να αφομοιώσει την πραγματικότητα, να αλληλοεπιδράσει με το περιβάλλον του και σταδιακά να αναπτύξει τις δεξιότητές του. Για παράδειγμα εάν ένα παιδί δεν ζει σε ένα πλούσιο με ερεθίσματα περιβάλλον ώστε να αλληλοεπιδράσει με αυτά και να αποκτήσει γνώσεις τότε θα βρίσκεται σε μειονεκτική θέση. Επειδή λοιπόν, η νοημοσύνη του παιδιού ξεκινάει από την πρώιμη παιδική ηλικία είναι σημαντικό να υπάρχει ένα πλούσιο σε ερεθίσματα οικογενειακό ή προσχολικό περιβάλλον (Λαλούμη-Βιδάλη 2016). Η νοητική ανάπτυξη του παιδιού δομείται περνώντας μέσα από διαφορετικά στάδια. Σε κάθε στάδιο γίνονται κάποιες διαδικασίες και αποκτούνται γνώσεις που προηγουμένως δεν υπήρχαν. Τα στάδια, μέσω των οποίων τα παιδιά περνάνε για να καταλήξουν στη μάθηση είναι:

1. Αυτενέργεια
2. Βιωματικότητα
3. Φυσική εποπτεία
4. Προβληματισμός

5. Δοκιμή νέων τρόπων μάθησης

Ενώ οι βασικές αρχές της θεωρίας του Piaget είναι:

- Το παιδί θα εκτιμήσει την πραγματικότητα διαφορετικά σε κάθε στάδιο ανάπτυξής του και μέσα από φυσικές ή αυθόρμητες ή οργανωμένες διαδικασίες
- Στοχεύοντας στη γνωστική ανάπτυξη του παιδιού θα πρέπει να παρέχονται δραστηριότητες που να προβληματίζουν το παιδί και να απαιτούν την προσοχή του
- Θα πρέπει να εφαρμόζονται εργασίες που να συμβαδίζει με το γνωστικό επίπεδο του παιδιού (Ματσαγγούρας,2001).

2.2 Σπουδαιότητα οικογενειακού περιβάλλοντος Blomm

Αναφορικά με τις γνωστικές θεωρίες ο B. Blomm πρόσθεσε νέες διαστάσεις στον ρόλο των γονέων, στην προσφορά της προσχολικής αγωγής καθώς και στην σπουδαιότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος. Υποστήριξε ότι οι γονείς πρέπει να θεωρούνται οι πρώτοι εκπαιδευτικοί στη ζωή ενός παιδιού όχι μόνο γιατί προσφέρουν γνώσεις πριν την είσοδο του παιδιού στην υποχρεωτική εκπαίδευση αλλά και για την συνεχή επίδρασή τους στην διάρκεια της ζωής του. Επομένως, αφού έχουν έναν τόσο σημαντικό ρόλο θα πρέπει να αποτελούν ένα εσωτερικό τμήμα του εκπαιδευτικού συστήματος (Λαλούμη-Βιδάλη, 2016).

2.3 Η Συμπεριφοριστική Θεωρία του Skinner

Ο Skinner είναι εκπρόσωπος του συμπεριφορισμού και υποστηρίζει ότι το κάθε άτομο θεωρείται ως ένας οργανισμός που εξαρτάται και διαμορφώνεται από περιβαλλοντικούς παράγοντες (Κολιάδης, 1997). Η εκπαιδευτική ικανότητα του παιδαγωγού έχει πρωταρχικό ρόλο αφού δομεί το παιδαγωγικό περιβάλλον με τέτοιο τρόπο, ώστε ωθεί το παιδί να αναπτύξει συμπεριφορές και δράσεις που θεωρούνται επιθυμητές, με βάση τις κοινωνικές προσδοκίες (Ματσαγγούρας, 1999). Σύμφωνα με τον Skinner οι συμπεριφορές που επιβραβεύονται καθιερώνονται και επαναλαμβάνονται ενώ εκείνες που δεν ενισχύονται μειώνονται ή εξαλείφονται.

2.4 Η κοινωνικο-πολιτιστική θεωρία του Vygotsky

Εκπρόσωπος της θεωρίας είναι ο Vygotsky όπου υποστηρίζει ότι η αλληλεπίδραση ατόμου και κοινωνικού περιβάλλοντος είναι μια διαδικασία από έξω προς τα μέσα σε αντίθεση με άλλους θεωρητικούς. Σύμφωνα με τον Vygotsky:

- Η μάθηση θεωρείται ως μια κοινωνική και συνεργατική διαδικασία, που δεν διδάσκεται
- Χρειάζεται το κατάλληλο περιβάλλον που να προσφέρει ερεθίσματα στο παιδί
- Εκτός από τις σχολικές εμπειρίες πρέπει να παρέχονται και εξωσχολικές
- Ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως διευκολυντής της γνώσης (Vygotsky, 1981).

2.5 Η ευρετική μάθηση του Brunner

Ο Jerome Brunner, ως γνωστικός ψυχολόγος, έδωσε έμφαση στη διευκόλυνση της μάθησης αλλά και στην ανακαλυπτική μέθοδο, μέσω της οποίας το παιδί μαθαίνει αναπτύσσοντας εσωτερικά κίνητρα. Οι βασικές αρχές, στις οποίες επικεντρώνεται η θεωρία του Brunner είναι:

- Εστίαση σε βασικές έννοιες και όχι σε απλές πληροφορίες,
- Η εκ φύσεως τάση των παιδιών να εξερευνούν, λόγω της περιέργειάς τους
- Είναι δυνατόν να αποδώσει αποτελεσματικότερα σε ένα σχολικό χώρο κατάλληλα διαμορφωμένο (Ντολιοπούλου,2000)

Κεφάλαιο 3^ο

Εισαγωγή

Το σχολείο όπως και η οικογένεια επηρεάζουν σημαντικά την προσωπικότητα του κάθε παιδιού και όταν συνεργάζονται με επιτυχία, αυτό έχει ως θετική επιρροή επάνω στο παιδί και την ανάπτυξή του. Η σωστή και δομημένη επικοινωνία των γονέων και των παιδαγωγών αποτελεί μια διαδικασία που χρειάζεται χρόνο, σεβασμό, πρόθεση για συνεργασίες και από τις δύο πλευρές.

3.1 Σχέσεις και επικοινωνία μεταξύ γονέων- παιδαγωγών

Πρωταρχικό ρόλο στη συνεργασία οικογένειας - σχολείου παίζει ο διάλογος, η επικοινωνιακή πρακτική, το πληροφοριακό στοιχείο και γενικότερα η συμμετοχή των γονέων στη λύση των προβλημάτων που παρουσιάζονται (Κιτσαράς, 1997). Η επικοινωνία με την οικογένεια ενισχύεται με τις συζητήσεις παιδαγωγού και γονέων είτε με ομαδικές συγκεντρώσεις είτε με ατομικές συναντήσεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ο παιδαγωγός πρέπει να διεγείρει το ενδιαφέρον των γονέων για την επίτευξη της μέγιστης συμμετοχής τους στα σχολικά δρώμενα. Μια ποιοτική και αποδοτική συνεργασία μεταξύ γονέων και παιδαγωγών μπορεί να επηρεάσει το παιδί για την υπόλοιπη σχολική ζωή του καθώς και να του δώσει ευκαιρίες για βελτίωση στις επόμενες σχολικές βαθμίδες (Μπαρδή, 1976).

3.2 Μορφές επικοινωνίας μεταξύ των γονέων και των παιδαγωγών

Οι συνήθεις μορφές επικοινωνίας που μπορεί να προγραμματιστούν μεταξύ γονέων - παιδαγωγών είναι τρεις: α) η προφορική β) η γραπτή και γ) η τηλεφωνική επικοινωνία. Η προφορική επικοινωνία, μπορεί να γίνει με κάθε γονέα ατομικά ή με όλους τους γονείς παράλληλα (ομαδικές συνεδρίες) περιλαμβάνει: ενημερωτικές συγκεντρώσεις, προσωπικές συναντήσεις, καθώς και ολιγόλεπτες συνομιλίες, στη διάρκεια που οι γονείς έρχονται να αφήσουν ή να πάρουν τα παιδιά τους (Λαλούμη-Βιδάλη, 2016).

3.2.1 Προφορική επικοινωνία

Η πρώτη συνάντηση των γονέων με τους παιδαγωγούς έχει καταλυτική σημασία για την επικοινωνία που θα αναπτυχθεί μεταξύ τους και θα συνεχίσει καθ' όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους. Η προφορική επικοινωνία μπορεί να γίνει ατομικά με κάθε γονέα ή σε ομαδικές συνεδρίες ώστε να συζητηθούν διάφορα θέματα σχετικά με την πρόοδο του παιδιού. Κατά την πρώτη ατομική συνάντηση οι παιδαγωγοί συλλέγουν πληροφορίες για την υγεία του παιδιού, τα ενδιαφέροντά του, τα βασικά στοιχεία της ανάπτυξής του ενώ παράλληλα ξαναγούν τους γονείς και τα παιδιά στον χώρο του προσχολικού κέντρου για να έχουν μια πρώτη εικόνα και επαφή με τον χώρο.

Οι ατομικές συναντήσεις έχουν αρκετά πλεονεκτήματα όπως :

- ❖ Οι γονείς ικανοποιούνται με το ενδιαφέρον των παιδαγωγών
- ❖ Εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους οι γονείς και με αυτό τον τρόπο μπορούν να οργανωθούν εκδηλώσεις στις οποίες μπορούν να λάβουν μέρος
- ❖ Διατηρείται η επικοινωνία και δίνονται ευκαιρίες να συζητηθούν διάφορα προβλήματα, θέματα αγωγής και δραστηριοτήτων
- ❖ Μέσω των συναντήσεων και των ερεθισμάτων που λαμβάνουν οι γονείς μπορούν να επεκτείνουν το προσχολικό πρόγραμμα στο οικογενειακό περιβάλλον.

Οι ατομικές συναντήσεις μπορεί να είναι προγραμματισμένες ή ευκαιριακές. Σε μια προγραμματισμένη επίσκεψη των γονέων στο χώρο του προσχολικού κέντρου θα πρέπει να προσδιοριστεί επακριβώς ο λόγος της συνάντησής τους, να υπάρχει θετικό και ευχάριστο περιβάλλον, να τονίζονται τα θετικά στοιχεία του παιδιού και ο/η παιδαγωγός να είναι συγκεκριμένη σε αυτό που θέλει να πει.

Εάν δεν έχει προγραμματιστεί ενημέρωση των γονέων αλλά ενδιαφέρονται να μάθουν για την πρόοδο του παιδιού τους η/ο παιδαγωγός θα πρέπει να είναι φιλικός, να ενθαρρύνει τους γονείς να συζητήσουν ότι τους απασχολεί, να συζητήσει μαζί τους ακόμη και τα μικρά ερωτήματα που τους απασχολούν αλλά η συνάντηση δεν πρέπει να διαρκεί πολύ ώστε ο γονέας να φεύγει ενημερωμένος και αισιόδοξος για την πρόοδο του παιδιού του.

Οι ομαδικές συναντήσεις, μπορούν να προγραμματίζονται και να γίνονται στην αρχή, στο τέλος ή και κατά τη διάρκεια του έτους ώστε οι γονείς έχουν την ευκαιρία :

- ❖ να γνωριστούν μεταξύ τους αλλά και με τους παιδαγωγούς
- ❖ να συζητήσουν κοινά θέματα ή προβληματισμούς
- ❖ να συζητήσουν με ειδικούς ομιλητές για να αναπτύξουν θέματα γενικού ενδιαφέροντος (π.χ. υγεία, διαταραχές ομιλίας κλπ.)
- ❖ και τέλος να κάνουν την ανασκόπηση της χρονιάς , ένας γενικός απολογισμός για την πρόοδο του παιδιού τους , για το πρόγραμμα του παιδικού σταθμού καθώς και για την συνεργασία με το εκπαιδευτικό προσωπικό.

Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων με τους γονείς, είναι απαραίτητο οι παιδαγωγοί να είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι καθώς είναι εκείνοι που συντονίζουν τις συναντήσεις. Επιπρόσθετα, πρέπει να έχουν ορίσει συγκεκριμένη χρονική διάρκεια η οποία θα είναι σεβαστή, να είναι ευχάριστοι, να δείχνουν ενδιαφέρον στις συζητήσεις των γονέων και να έχουν προετοιμάσει γραπτώς τα βασικά σημεία της ομιλίας τους (Λαλούμη-Βιδάλη 2016).

3.2.2 Γραπτή Επικοινωνία

Η γραπτή επικοινωνία μεταξύ γονέων και παιδαγωγών στην προσχολική αγωγή είναι αποδεκτή και από τις δύο πλευρές. Είναι μια μέθοδος με την οποία αναγνωρίζεται η προσπάθεια των εκπαιδευτικών να έρθουν σε επικοινωνία με τους γονείς ωστόσο το μειονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι ότι έχει ένα τυπικό και απρόσωπο χαρακτήρα και υπάρχει ενδεχόμενο να δημιουργηθούν προβληματισμοί σχετικά με τον σκοπό και το περιεχόμενο του μηνύματος.

Το μήνυμα μέσω της γραπτής επικοινωνίας θα πρέπει να είναι ευανάγνωστο, φιλικό και προσωπικό όσο το δυνατόν περισσότερο και να αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο θέμα. Όταν έχει μοναδικό σκοπό την ενημέρωση των γονέων μπορεί να είναι ένα περιγραφικό γράμμα από τους παιδαγωγούς προς τους γονείς όπου αναφέρονται οι τρόποι συνεργασίας του παιδιού με τους συνομηλίκους του, η προτίμησή του στις γωνιές της τάξης και η συμμετοχή του στις δραστηριότητες. Επιπροσθέτως μπορεί να επιτευχθεί η γραπτή επικοινωνία μέσω ενός πληροφοριακού εντύπου (newsletter) στο οποίο θα αναφέρονται εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν ή θα πραγματοποιηθούν, μπορεί να αναφέρεται στους γονείς που φέρνουν πρώτη φορά στον παιδικό σταθμό το παιδί τους και να περιλαμβάνει συμβουλές που πιθανόν να τους βοηθήσουν ή να αναφέρεται ακόμα σε δραστηριότητες του

δήμου ή της κοινότητας ή για την υπόδειξη αγοράς κάποιου υλικού που πιθανόν να χρειάζεται ο παιδικός σταθμός.

Τελειώνοντας, θα μπορούσε να υπάρχει κάποια τοιχοκολλημένη ενημέρωση για τις δραστηριότητες του παιδικού σταθμού ή του ημερήσιου προγράμματος ή και κάποιο κουτί «παραπόνων» στο οποίο οι γονείς να μπορούν να γράψουν τυχόν σχόλια για κάποια εκδήλωση, μια ερώτηση για το ημερήσιο πρόγραμμα ή και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και την γνώμη τους για το κέντρο προσχολικής αγωγής (Λαλούμη-Βιδάλη, 2016).

3.2.3 Τηλεφωνική επικοινωνία

Η τηλεφωνική επικοινωνία δεν αποτελεί σύνηθες μέσω επαφής και συνήθως χρησιμοποιείται για λόγους έκτακτης ανάγκης. Οι γονείς καταφεύγουν σε αυτόν τον τρόπο επικοινωνίας διότι τις περισσότερες φορές λόγω του περιορισμένου χρόνου που έχουν, δυσκολεύονται να επισκεφθούν τον προσχολικό χώρο. Οι παιδαγωγοί από την πλευρά τους χρησιμοποιούν την τηλεφωνική επικοινωνία μόνο σε έκτακτες περιπτώσεις ή για συγκεκριμένες διευκρινήσεις. Χρειάζεται όμως οι παιδαγωγοί να μην επιμένουν στις ξεπερασμένες προσεγγίσεις και να δημιουργούν καινούργιους τρόπους επικοινωνίας με τους γονείς. Η σχέση γονέων και παιδαγωγών στην προσχολική ηλικία είναι σημαντική και επηρεάζει την μετέπειτα ζωή όλων (Λαλούμη- Βιδάλη, 2016).

3.3 Η επικοινωνιακή ικανότητα του παιδαγωγού

Ο παιδαγωγός είναι αυτός που ευθύνεται για τα θετικά ή αρνητικά αποτελέσματα στην ανάπτυξη του παιδιού, ανάλογα με την επικοινωνιακή ικανότητα που διαθέτει (Κοντάκος – Σταμάτης, 2002). Η επικοινωνιακή στρατηγική του παιδαγωγού παίζει μεγάλο ρόλο, καθώς οδηγεί στη διαμόρφωση είτε μιας αποδοτικής σχέσης αλληλεπίδρασης του παιδιού με τον παιδαγωγό, είτε μιας εύθραυστης σχέσης (Σταμάτης, 2005). Η επικοινωνιακή ικανότητα του παιδαγωγού εξαρτάται από την προσωπικότητά του, την εκπαίδευσή που έχει λάβει καθώς και με τον τρόπο τον οποίο λειτουργεί (Σταμάτης, 2009). Τα χαρακτηριστικά ενός παιδαγωγού με επικοινωνιακή ικανότητα, είναι σίγουρα η φιλική διάθεση, η ηρεμία αλλά και η ζωντάνια, η υψηλή αυτοπεποίθηση και συναισθηματική ωριμότητα.

Αντιθέτως όταν ένας παιδαγωγός έχει εχθρική διάθεση, αδιαφορεί και συχνά απογοητεύεται από τις αντιδράσεις των παιδιών, συμπεριφέρεται επιθετικά και με εκνευρισμό, έχει έλλειψη

φαντασίας, διακρίνεται από συναισθηματική ανωριμότητα και έλλειψη επαγγελματισμού τότε διαθέτει τα βασικά χαρακτηριστικά για την αποτυχία μιας υγιούς επικοινωνιακής σχέσης με τα παιδιά και συνεπώς και με τους γονείς (Σταμάτης, 2005).

3.4 Παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία σχολείου και οικογένειας

Οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συχνότητα, την ένταση της επικοινωνίας και της σχέσης μεταξύ σχολείου και οικογένειας σχετίζονται: α) με την οικογένεια, β) με την κοινότητα, γ) με το παιδί και δ) με το σχολείο.

Σε σχέση με την οικογένεια και την επικοινωνία με το σχολείο επηρεάζει 1) το φύλο των γονέων: οι μητέρες φαίνεται να εμπλέκονται περισσότερο από τους πατέρες στα σχολικά θέματα του παιδιού τους 2) το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων: γονείς από κατώτερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα και με περιορισμένες ακαδημαϊκές γνώσεις φαίνεται να διατηρούν μικρή επαφή με το σχολείο είτε επειδή δεν μπορούν να πάρουν άδεια από την δουλειά τους είτε λόγω κακής σχολικής επίδοσης του παιδιού 3) η μορφή της οικογένειας: οι μητέρες από μονογονεϊκές οικογένειες εμπλέκονται λιγότερο στη σχολική ζωή των παιδιών τους από τις μητέρες από πυρηνικές οικογένειες, ανεξάρτητα από το κοινωνικοοικονομικό τους επίπεδο 4) η εθνική ταυτότητα των γονέων: οι αλλόγλωσσοι γονείς δεν επιδιώκουν κάποια επικοινωνία με τους παιδαγωγούς λόγω της γλώσσας που δυσκολεύονται να κατανοήσουν.

Επιπροσθέτως παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία μεταξύ σχολείου και οικογένειας και σχετίζεται με την κοινότητα είναι : 1) το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της κοινότητας: όταν η οικογένεια διαμένει σε ακόφημη συνοικία δυσκολεύονται να βοηθούν τα παιδιά τους στις εκπαιδευτικές και στις σχολικές τους δραστηριότητες και συνήθως δεν εμπλέκονται στη σχολική τους ζωή. 2) Το μέγεθος του πληθυσμού της κοινότητας: οι γονείς που κατοικούν σε μικρές επαρχιακές κοινότητες προσφέρουν εθελοντικά τη βοήθειά τους στο σχολείο σε μεγαλύτερο βαθμό από εκείνους που διαμένουν στις πόλεις (Γεωργίου,2000).

Εν κατακλείδι παράγοντες που αφορούν το παιδί και επηρεάζουν στην επικοινωνία οικογένειας και σχολείου είναι : 1) η ηλικία και η τάξη φοίτησης του παιδιού: η γονεϊκή εμπλοκή φαίνεται να φτάνει στο μέγιστο βαθμό κατά την προσχολική και πρώτη σχολική ηλικία και να ελαττώνεται προς το τέλος του δημοτικού σχολείου, 2) το φύλο του παιδιού: οι γονείς των αγοριών φαίνεται να εμπλέκονται περισσότερο στη σχολική τους ζωή, επειδή θεωρούν ότι τα αγόρια παρουσιάζουν συνήθως πιο καθυστερημένη έναρξη στη

σχολική τους εργασία σε σχέση με τα κορίτσια, 3) η σχολική επίδοση του παιδιού: η υποκειμενική άποψη του γονέα για την επίδοση του παιδιού του. Αν ο γονέας θεωρεί ότι το παιδί του πάει καλά στο σχολείο, τότε είναι πιθανό να ελαττώσει την εμπλοκή του σε αυτό. (Γεωργίου,2005) 4) Η επιθυμία και η ανάγκη του παιδιού για εμπλοκή: όταν το παιδί προσκαλεί τους γονείς του να συμμετέχουν στις δραστηριότητες του σχολείου ή όταν αναζητά τη βοήθειά τους για την επίλυση των σχολικών του προβλημάτων τα οποία δεν κατανοεί, τότε αυξάνεται η εμπλοκή των γονέων στο σπίτι από ότι στο σχολείο.

Εν κατακλείδι, η πολιτική του διευθυντή και οι στάσεις και οι πρακτικές των παιδαγωγών είναι παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία του σχολείου με την οικογένεια. Εάν οι παιδαγωγοί και ο διευθυντής είναι υπέρ της γονεϊκής εμπλοκής στο πρόγραμμα του παιδικού σταθμού τότε με την σειρά τους και οι γονείς είναι πρόθυμοι να συμμετέχουν στα δρώμενα που πραγματοποιούνται και ξεπερνούν και οι ίδιοι τυχόν ανασφάλειες και ντροπή που μπορεί να νιώθουν για κάποιους από τους παραπάνω λόγους που αναφέραμε (π.χ. χαμηλό κοινωνικό-πολιτιστικό επίπεδο κτλ. Christenson& Sheridan, 2001).

Κεφάλαιο 4^ο

Εισαγωγή

Η συνεργασία μεταξύ γονέων και παιδαγωγών είναι απαραίτητη σε όλες τις βαθμίδες της αγωγής. Τα παιδιά μπορούν να έχουν ευκαιρίες μάθησης μέσα στην οικογένεια και στο περιβάλλον του σχολείου όπου συναναστρέφονται με άλλα παιδιά, αλλά και με τους παιδαγωγούς συνεπώς η μεταξύ τους συνεργασία σχολείου και οικογένειας θα προσφέρει στο παιδί πολλά περισσότερα ερεθίσματα και θα βοηθήσει περισσότερο στην ανάπτυξή του.

4.1 Η έννοια της συνεργασίας μεταξύ γονέων και παιδαγωγών στην προσχολική ηλικία

Η διαδικασία της συνεργασίας έχει άμεση σχέση με αυτή της επικοινωνίας, εφόσον για την καλύτερη επικοινωνία, θα πρέπει να προηγείται μια καλή συνεργασία. Μέσα από έρευνες έχει αποδειχθεί ότι, η αποτελεσματική συνεργασία σχολείου οικογένειας έχει μεγάλη σημασία και πολλά οφέλη στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού (Σακελλαρίου, 2009).

Είναι μια αμφίδρομη σχέση που βασίζεται στην επικοινωνία, βοηθάει στην ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων μεταξύ των γονέων και των παιδαγωγών και κυρίως λαμβάνονται υπόψιν όχι μόνο οι ανάγκες των παιδιών αλλά και των γονέων.

Η ισορροπία στην σχέση αυτή διατηρείται όταν οι παιδαγωγοί:

- ❖ προσπαθούν να κατανοήσουν τους γονείς, τα παιδιά και γενικά τις οικογενειακές σχέσεις που έχουν μεταξύ τους
- ❖ προσπαθούν να αναπτύξουν κατάλληλες τεχνικές επικοινωνίας και συνεργασίας με τους γονείς
- ❖ έχουν συνειδητοποιήσει ότι η επιτυχία των στόχων της προσχολικής αγωγής ολοκληρώνεται με την συνεργασία των γονιών.

Από την άλλη πλευρά οι γονείς μπορούν να συμβάλλουν θετικά όταν :

- ❖ προσπαθούν να κατανοήσουν τα πλεονεκτήματα της σωστής συνεργασίας
- ❖ αντιμετωπίζουν το προσχολικό κέντρο ως συνδετικό κρίκο μεταξύ οικογένειας-σχολείου- κοινωνίας
- ❖ καλλιεργούν σωστή επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς
- ❖ εργάζονται με τα παιδιά τους στο σπίτι με τρόπο παράλληλο της παιδαγωγού

- ❖ και τέλος συνειδητοποιούν το ρόλο που διαδραματίζουν στην ανάπτυξη του παιδιού τους.

Η καλή συνεργασία μεταξύ παιδικού σταθμού και οικογένειας είναι σημαντική καθώς στις πρώτες μέρες ένταξης του παιδιού στον παιδικό σταθμό οι γονείς είναι εκείνοι που ξέρουν τις αντιδράσεις του, καταλαβαίνουν καλύτερα την ψυχοσύνθεση των παιδιών τους και μοιράζοντας τις γνώσεις τους με τους κατάλληλα εκπαιδευμένους παιδαγωγούς μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους να εγκλιματιστεί στο καινούργιο περιβάλλον πιο εύκολα και πιο αβίαστα. Οι γονείς είναι οι πρωταρχικοί δάσκαλοι των παιδιών τους μαζί με τους εκπαιδευτικούς όμως, δημιουργώντας μια σχέση σεβασμού και εμπιστοσύνης, τα παιδιά θα μπορέσουν να φτάσουν στον υψηλότερο πήχη των προσδοκιών τους (Λαλούμη- Βιδάλη, 2016).

4.2 Μορφές συνεργασίας γονέων και παιδαγωγών

Η σχέση συνεργασίας μεταξύ των παιδαγωγών και των γονέων ποικίλλουν. Υπάρχουν γονείς που έχουν ευέλικτο ωράριο και μπορούν να παρευρίσκονται σε κάθε συνάντηση, γιορτή ή δραστηριότητα που απαιτείται από το προσχολικό κέντρο. Άλλοι επιθυμούν να μην έρχονται ή να έρχονται και να μην εισέρχονται μέσα στην τάξη ενώ μερικοί θέλουν να συμμετέχουν μόνο στις συναντήσεις που γίνονται αποκλειστικά για τους γονείς. Απαιτείται σίγουρα πολλή δουλειά, καλή οργάνωση και πρωτότυπες ιδέες ώστε να επιτευχθεί ομαλά η συνεργασία μεταξύ των δύο πιο σημαντικών φορέων της ζωής ενός παιδιού (Λαλούμη- Βιδάλη, 2016). Οι τρόποι συνεργασίας των γονέων με το προσχολικό κέντρο μπορούν να ταξινομηθούν στις εξής κατηγορίες:

- ❖ Προσφορά παιδαγωγών προς τους γονείς:

Αφορά τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι παιδαγωγοί και το βοηθητικό προσωπικό του προσχολικού κέντρου στα παιδιά, την στήριξη των παιδαγωγών σε προβληματισμούς της οικογένειας, στην ενημέρωση των γονέων για την ατομική πρόοδο του κάθε παιδιού.

- ❖ Προσφορά των γονέων προς τους παιδαγωγούς:

Είναι σημαντικό οι γονείς να δείχνουν την στήριξη τους τόσο στους παιδαγωγούς όσο και στα παιδιά τους κάτι που μπορεί να επιτευχθεί με την συμμετοχή τους στις διάφορες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στον παιδικό σταθμό, στην οικονομική υποστήριξη για αγορά αναγκαίου υλικού, ο διαμοιρασμός πληροφοριών και

προβλημάτων σε σχέση με το παιδί ή να προτείνουν να γίνουν κάποια εκπαιδευτικά εργαστήρια με σκοπό να συμμετέχουν κατά κάποιο τρόπο στο προσχολικό πρόγραμμα.

- ❖ Συνεργασία γονέων με σκοπό την επέκταση του προσχολικού προγράμματος στο σπίτι:

Στην συγκεκριμένη περίπτωση απαιτείται αμοιβαία επικοινωνία με σκοπό σύμφωνα με το προσχολικό πρόγραμμα να υπάρξουν αντίστοιχες δραστηριότητες και στο σπίτι ώστε το παιδί να μπορέσει να αναπτύξει τις ικανότητες και τις δεξιότητες του ακόμα καλύτερα. Βέβαια μέσω αυτής της συνεργασίας οι γονείς θα μπορέσουν να αποκτήσουν με τη σειρά τους ιδιαίτερες γνώσεις και ικανότητες ώστε να τις εφαρμόσουν στο οικογενειακό περιβάλλον (Λαλούμη-Βιδάλη, 2016)

- ❖ Συνεργασία παιδαγωγών και γονέων πάνω σε μια συγκεκριμένη δραστηριότητα:

Για παράδειγμα εκδρομές ή επισκέψεις σε εξωτερικούς χώρους σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος ή για παράδειγμα η Σακελλαρίου (2008) αναφέρεται σε ένα παράδειγμα εκπαιδευτικού εργαστηρίου με θέμα «Διαβάζω με το παιδί μου» όπου αφορά τους ενήλικες που διαβάζουν με τα παιδιά τους και συζητούν τις εμπειρίες τους, τι αποκόμισαν από αυτό, τι θα μπορούσε να είναι καλύτερο και γιατί είναι σημαντικό να διαβάζουν οι γονείς με τα παιδιά τους.

- ❖ Και συνεργασία μέσω διαδικτυακής επικοινωνίας (chat):

Σύμφωνα με τον Zhang (2020) ως απλό και εύχρηστο τεχνικό μέσο, η δημόσια πλατφόρμα είναι ένα αποτελεσματικό μέσο για την επίλυση του προβλήματος της συνεταιριστικής εκπαίδευσης μεταξύ οικογενειών και νηπιαγωγείων αναπτύσσοντας το Σύστημα Συνεργατικής Εκπαίδευσης Οικογένειας και Νηπιαγωγείου μέσω Δημόσιας Πλατφόρμας οι γονείς θα μπορούν σε απευθείας σύνδεση να επικοινωνούν με το σχολείο και να παρακολουθούν δραστηριότητες. Φυσικά είναι ένας καινούργιος τρόπος ο οποίος μπορεί να μην είναι αρεστός σε όλους και κυρίως κάποιους εκπαιδευτικούς που δεν επιθυμούν τόσο την γονική εμπλοκή στο προσχολικό πρόγραμμα και θεωρούν ότι αυτό θα δυσκολέψει το έργο τους (Zhang, etc.2020).

4.3 Είδη συνεργασίας και συμμετοχής γονέων στο προσχολικό πρόγραμμα

Η συμμετοχή των γονέων στο προσχολικό πρόγραμμα θα μπορούσε να γίνει στα ακόλουθα επίπεδα:

- ❖ **Συνεργασία και συμμετοχή γονέων στην λήψη αποφάσεων:** απαιτεί συστηματική και σωστή πληροφόρηση, επιθυμητή επικοινωνία και αποδοτική συνεργασία τόσο με την παιδαγωγό όσο και με την συμμετοχή τους στις δραστηριότητες κάτι που θα συμβάλλει θετικά στην επιτυχία του προγράμματος. Οι γονείς αποκτούν γνώσεις σχετικά με την διαδικασία μάθησης του παιδιού τους , μοιράζονται υπευθυνότητες με την παιδαγωγό και βοηθούν ώστε να επιτευχθεί το πρόγραμμα. Εντούτοις, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου ενώ οι γονείς είναι αρκετά δημιουργικοί, αποδοτικοί και συνεργάσιμοι μπορεί να έρθουν αντιμέτωποι με κάποια προβλήματα είτε με το πρόγραμμα είτε με τις συμπεριφορές των παιδιών και να νιώσουν απομονωμένοι ή να αναπτύξουν μια εχθρική συμπεριφορά που θα επιφέρει παράπονα. Είναι σημαντικό η αντιμετώπιση της παιδαγωγού και του προσωπικού να είναι ενιαία σε όλους τους γονείς και τα παιδιά, να είναι υποστηρικτικοί και να τονίζουν τα οφέλη της συνεργασίας αυτής αλλά και να επιβραβεύουν και να κατανοούν όλα τα παιδιά για τις ικανότητες και τις δυνάμεις τους.
- ❖ **Συνεργασία και συμμετοχή γονέων στον προγραμματισμό:** Για μια επιτυχή συνεργασία και μια αποδοτική συμμετοχή των γονέων είναι χρήσιμο να υπάρχει μια οργάνωση αλλά και καταμερισμός ιδιοτήτων. Για παράδειγμα η συμμετοχή των γονέων σε μια σχολική εκδήλωση ή μια συνάντηση μεταξύ γονέων και παιδαγωγών χρειάζεται να καθορίζονται και από τις δύο πλευρές οι διαθέσιμες ώρες και μέρες για να συμμετέχουν στην όποια εκδήλωση και να οριστεί ο τόπος συνάντησης.
- ❖ **Συνεργασία και συμμετοχή γονέων στις δραστηριότητες:**

Η συμμετοχή των γονέων στις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στον προσχολικό χώρο μπορεί να γίνει είτε σε τακτικές προκαθορισμένες ημερομηνίες είτε σε εκδρομές ή ακόμα σε κάποιες ειδικές περιπτώσεις όπως για παράδειγμα όταν τα παιδιά εργάζονται σε κάποια ειδικά θέματα (project). Μπορεί για την παιδαγωγό αυτό να σημαίνει περισσότερη προσοχή και φροντίδα στο κάθε παιδί όμως εάν υπάρχουν διακριτά όρια, σημαντική βοήθεια και κατανόηση και από τις δύο πλευρές τότε μπορεί

η τάξη να αναπτύξει καλύτερους δεσμούς μεταξύ της και τα αποτελέσματα να μας εκπλήξουν σε κάθε τομέα (Λαλούμη- Βιδάλη, 2016).

4.4 Ο ρόλος του/της παιδαγωγού

Οι παιδαγωγοί αποτελούν τον σημαντικότερο παράγοντα στην γεφύρωση των σχέσεων μεταξύ παιδικού σταθμού και οικογένειας για αυτό θα πρέπει να είναι φιλικοί, ευχάριστοι, συναισθηματικά ώριμοι και καλά προσαρμοσμένοι στον χώρο εργασίας τους. Τα κύρια χαρακτηριστικά της παιδαγωγού για να πετύχει η συνεργασία με τους γονείς είναι :

- Να γνωρίζει την φιλοσοφία του προγράμματος προσχολικής αγωγής και να το προσαρμόζει στις ανάγκες του κάθε παιδιού
- Να κατανοεί τις διαφορετικές ανάγκες και τις ατομικές διαφορές μεταξύ των νηπίων και τα προβλήματα που μπορεί να πηγάζουν από αυτές και να συμβάλλει σημαντικά
- Να έχει κατανόηση στις ανάγκες και τις δυσκολίες της κάθε οικογένειας και να προσπαθεί για την καλύτερη δυνατή επικοινωνία
- Να έχει συλλέξει κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και εκ των προτέρων πληροφορίες για τα ενδιαφέροντα των γονέων και φυσικά των νηπίων
- Να έχει ξεκάθαρη άποψη για την οργάνωση του προσχολικού προγράμματος ώστε να συντονίζει σωστά και ολοκληρωμένα κάθε δραστηριότητα ή εκδήλωση που θα χρειαστεί να πραγματοποιήσει
- Να έχει γνώμη για τον εαυτό της, δηλαδή να έχει αυτοπεποίθηση και να μην μεταφέρει στον χώρο εργασίας τα προσωπικά της προβλήματα. Με τον θετικό τρόπο της μπορεί να δημιουργήσει μια ευχάριστη παιδαγωγική ατμόσφαιρά αλλά και σχέση εμπιστοσύνης με τα παιδιά.
- Να είναι προσιτή απέναντι στους γονείς ώστε να μπορούν εύκολα να την προσεγγίζουν για να συζητήσουν θέματα που αφορούν το παιδί
- Και τέλος να προσδιορίζει τα όρια των υποχρεώσεων και των ευθυνών για να μην υπάρξουν αργότερα παρερμηνείες (Λαλούμη- Βιδάλη, 2016).

4.5 Πλεονεκτήματα συνεργασίας

Οι σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στον παιδαγωγό και στο γονέα, έχουν πάρει κατά καιρούς διάφορες μορφές. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα όταν η πλευρά των γονέων κατανοεί την πλευρά του σχολείου και είναι και οι δύο μεριές πρόθυμες να συνεργαστούν, τα παιδιά αναπτύσσουν πιο γρήγορα τις ικανότητες και τις δεξιότητες τους, η συμπεριφορά τους στο ενδοοικογενειακό περιβάλλον βελτιώνεται σημαντικά, και ακόμη γίνεται ευκολότερη η προσαρμογή τους στο παιδαγωγικό πρόγραμμα. Τα παιδιά αντιλαμβάνονται την ατμόσφαιρα και το είδος της συνεργασίας που υπάρχει ανάμεσα στους γονείς και τους παιδαγωγούς.

Μερικά επιπλέον πλεονεκτήματα είναι:

- Περισσότερο ενδιαφέρον για μάθηση
- Βελτίωση της σχέσης γονέων – παιδιού
- Περισσότερες ευκαιρίες για μάθηση
- Ενεργή ανταπόκριση στην απόκτηση νέων ιδεών
- Εξάσκηση συνεργασίας και ενίσχυση αυτοεκτίμησης (Epstein, 1992).

Κεφάλαιο 5^ο

Εισαγωγή

Είναι πια αντικειμενικά αποδεκτό αλλά και επιστημονικά τεκμηριωμένο πως οι γονείς επιθυμούν να συμμετέχουν στην εκπαίδευση των παιδιών τους πιο ενεργά απ' ό τι σε παλαιότερες εποχές. Βέβαια ξεκινώντας το παιδί την μαθητική του πορεία από το νηπιαγωγείο έχει συμπαραστάτη και καθοδηγητή τον εκπαιδευτικό, ο οποίος προτίθεται πια να επικοινωνήσει πιο δημιουργικά με τον γονέα και να αναπτύξουν μια αμφίδρομη σχέση συνεργασίας. Άλλωστε, όπως υποστήριξε και ο Hunt (1961) , τα κατάλληλα ερεθίσματα στην προσχολική ηλικία είναι κρίσιμης σημασίας για τη φυσιολογική νοητική ανάπτυξη των παιδιών και η παράλειψη τους οδηγεί συχνά σε μαθησιακά προβλήματα, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για παιδιά προερχόμενα από κατώτερα κοινωνικό-οικονομικά στρώματα.

Στο πλαίσιο της συμμετοχής γονέων και οικογενειακού περιβάλλοντος ευρύτερα, τίθενται ερωτήματα σχετικά με τις μεθόδους ή τα προγράμματα, που μπορούν να εφαρμοστούν ώστε να αναπτύξουν οι μικροί μαθητές γνωστικές αλλά και κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες. Αν και οι περισσότεροι γονείς είναι συνειδητοποιημένοι και δεκτικοί σε συμβουλές των παιδαγωγών, υπάρχουν και γονείς που αδιαφορούν ή δεν κινητοποιούνται με αποτέλεσμα να μην ενισχύουν με τον δικό τους τρόπο την εκπαιδευτική διαδικασία και τα παιδιά να λαμβάνουν λανθασμένα το μήνυμα ότι η εκπαίδευση αποτελεί ήσσονος σημασίας ζήτημα.

5.1 Εφαρμοσμένα προγράμματα γονεϊκής εμπλοκής

Παρόλα αυτά, για τους γονείς που με υψηλό το αίσθημα της ευθύνης επιδιώκουν να υποστηρίξουν τα παιδιά τους, οι επιστήμονες τονίζουν πως είναι απαραίτητη προϋπόθεση η ύπαρξη κλίματος εμπιστοσύνης και σεβασμού αμοιβαία. Στη συνέχεια, παρατηρούν πως πρέπει να δημιουργηθούν συγκεκριμένα μοντέλα επικοινωνίας καθώς, ειδικά στην περίπτωση της Ελλάδας, οι γονείς περιορίζονται σε συζητήσεις μεταξύ τους ή με τους παιδαγωγούς μονάχα κατά την ώρα άφιξης ή αναχώρησης των παιδιών.

Για παράδειγμα, η Epstein (1995) διακρίνει την “γονεϊκή εμπλοκή” σε έξι τύπους, στην επικοινωνία μεταξύ σχολείου και οικογένειας (Communicating), στην προσφορά εθελοντικής εργασίας (Volunteering), στη διαμόρφωση κατάλληλου περιβάλλοντος (Parenting), στη συμμετοχή σε αναπτυξιακές και μαθησιακές δραστηριότητες στο σπίτι (Learning at home), στη συμμετοχή και στη λήψη αποφάσεων που αφορούν το σχολείο (Decision Making) και τέλος στη συνεργασία με την κοινότητα για την παροχή καλύτερων εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Collaborating with the community) και ενίσχυση των οικογενειακών πρακτικών. Ανάλογα, ο Hester διακρίνει πέντε τύπους συμμετοχής των γονέων, στην επικοινωνία με τους γονείς, οι γονείς ως δάσκαλοι, οι γονείς ως υποστηρικτές των δραστηριοτήτων, οι γονείς ως μαθητές και οι γονείς ως υποστηρικτές. Αντίστοιχα, οι Greenwood και Hickman (1991) προσδιορίζουν τους γονείς που λειτουργούν ως ακροατήριο, τους εθελοντές στην τάξη, αυτούς που παίζουν το ρόλο του δασκάλου στο σπίτι, τους γονείς ως μαθητές και τέλος αυτούς που ως μέλη των συλλόγων γονέων παίρνουν αποφάσεις. Σε πρόσφατη λοιπόν μελέτη που πραγματοποιήθηκε το 2000 των Henderson, Marburger και Ooms, οι γονείς διαιρέθηκαν σε δύο μεγάλες κατηγορίες, αυτούς που συμμετέχουν για να υποστηρίξουν χρηματικά ή εθελοντικά το σχολικό πρόγραμμα και αυτούς που παρέχουν βοήθεια μόνο στο δικό τους παιδί με διάφορες δράσεις όπως παρουσία στις σχολικές εκδρομές.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι επαγγελματίες παιδαγωγοί έρχονται αντιμέτωποι με ανθρώπους διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου, διαφορετικού βαθμού ενδιαφέροντος, διαφορετικών κινήτρων αλλά και διαφορετικών τύπων οικογενειών γενικότερα.

5.2 Παράμετροι που επηρεάζουν τις επιδόσεις των παιδιών

Αρχικά, έγινε μια πρώτη προσπάθεια προαγωγής της νοητικής ανάπτυξης και γενικά των δεξιοτήτων του παιδιού με τη συμμετοχή των γονέων και ειδικότερα των μητέρων με αμφίβολα οφέλη προκαλώντας απογοήτευση. Ωστόσο, οι Klaus και Gray (1968) επέμειναν λαμβάνοντας υπόψη βασικές παραμέτρους που θεωρητικά επηρεάζουν αρνητικά τις επιδόσεις των παιδιών στο σχολείο. Αυτές περιλαμβάνουν την οικονομική κατάσταση της οικογένειας, τον τύπο της οικογένειας όπως μονογονεϊκή (ένα γονέας-παιδιά ή παιδί), πυρηνική (δύο γονείς-παιδιά ή παιδί), εκτεταμένη ή διερευνημένη (γονείς, παιδιά ή παιδί και λοιποί συγγενείς), πολυπολιτισμική (γονείς από διαφορετικό έθνος- παιδιά ή παιδί),

επανασυγκροτημένη (γονείς-παιδιά ή παιδί από 2ο γάμο), το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, τον βαθμό εμπλοκής των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους και τους συναισθηματικούς δεσμούς ανάμεσα στους γονείς και το παιδί αρχικά και στη συνέχεια ανάμεσα στο παιδί και τα άλλα μέλη της οικογένειας.

Ωστόσο σε χώρες με χαμηλό κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο όπως η Αφρική ενώ κάποιοι γονείς συμμετέχουν και επικοινωνούν με τους δασκάλους των παιδιών τους όταν είναι μικρά, μεγαλώνοντας και αλλάζοντας βαθμίδα δεν βρίσκουν την ίδια ανταπόκριση από τους καθηγητές των παιδιών και οι ίδιοι δεν συμμετέχουν τόσο παρά τα συνεχή ευρήματα των ερευνών ότι η γονική εμπλοκή είναι απαραίτητη και βοηθάει στην εξέλιξη του παιδιού. Επιπλέον εάν και μερικοί καθηγητές έχουν ζητήσει την γονική εμπλοκή στο πρόγραμμα σπουδών του σχολείου το αίτημά τους δεν γίνεται αποδεκτό ενώ αρκετοί καθηγητές όλων των βαθμίδων είναι αδιάφοροι σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα και δεν το επιδιώκουν καθόλου (Wolf,2020).

5.3 Υλοποίηση project και αποτελέσματα

Υλοποίησαν ένα project με θέμα τις μακροπρόθεσμες επιδόσεις στα προσχολικά προγράμματα. Έλαβαν μέρος σε αυτό 88 παιδιά προσχολικής ηλικίας, αφρικανικής καταγωγής μαζί με τους γονείς τους, οι οποίοι είχαν ελάχιστη εκπαίδευση στη ζωή τους. Βασικό χαρακτηριστικό των οικογενειών αυτών ήταν τα πολλά μέλη, το χαμηλό κοινωνικό-οικονομικό επίπεδο και συχνά η πατρική απουσία. Το πρόγραμμα αυτό διήρκεσε 600 ώρες δηλαδή 2% του συνολικού χρόνου φοίτησης μέχρι και το έκτο έτος ενώ οι επισκέψεις στο σπίτι διήρκεσαν 110 ώρες, δηλαδή το 0,3% του χρόνου των δραστηριοτήτων των παιδιών. Κατέληξαν λοιπόν στο εξής συμπέρασμα, ο δείκτης νοημοσύνης των παιδιών του προγράμματος διέφερε από των υπόλοιπων μέχρι και το τέταρτο έτος με μια τάση μείωσης προς το τέλος και ότι αυτά τα παιδιά αντιμετώπιζαν πιο θετικά το σχολείο και τις απαιτήσεις του σε σύγκριση με τα άλλα. Αργότερα, ο Ruediger διαπίστωσε ότι τα παιδιά του προγράμματος ανταποκρίνονταν πιο θετικά στην ανάγνωση παρά στη γραφή. Αντίστοιχα, ο Weikart δεν διαπίστωσε μεγάλες διαφορές ανάμεσα στα παιδιά του προγράμματος και τα υπόλοιπα, όπως και ο Bronfenbrenner, ο οποίος μάλιστα κατέληξε πως είτε οι διαφορές εξαφανίζονταν μετά το τρίτο έτος είτε δεν παρουσιάζονταν καθόλου.

Βέβαια, το πιο διευρυμένο, πρωτότυπο και αποτελεσματικό πρόγραμμα υπήρξε το Head Start. Ένα πρόγραμμα του Υπουργείου Υγείας και Ανθρωπίνων Υπηρεσιών των Ηνωμένων

Πολιτειών που παρείχε ολοκληρωμένες υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης, υγείας, διατροφής, και συμμετοχής γονέων σε παιδιά και οικογένειες χαμηλού εισοδήματος. Στόχος τους προγράμματος ήταν η ενίσχυση των οικογενειακών σχέσεων, της συναισθηματικής ευεξίας των παιδιών καθώς και των γνωστικών δεξιοτήτων. Οι υπεύθυνοι βοηθούν τους γονείς να ορίσουν και να επιτύχουν τους δικούς τους στόχους και μετέπειτα να “καλλιεργήσουν” τα παιδιά τους. Σύμφωνα λοιπόν με τις μελέτες αυτές, αφενός οι γονείς κατάφεραν να βελτιώσουν τις γονικές τους δεξιότητες όπως πώς να αντιμετωπίζουν μια άσχημη συμπεριφορά του παιδιού, αφετέρου τα παιδιά παρουσίασαν καλύτερη ακαδημαϊκή απόδοση, αποφοίτησαν από το λύκειο και πολλοί φοίτησαν σε κολέγια. Ταυτόχρονα παρατηρήθηκαν οφέλη στη γλώσσα, τον αλφαριθμητισμό και τα μαθηματικά. Ωστόσο τα οφέλη σε παιδιά ηλικίας τεσσάρων ετών αμφισβητήθηκαν αφού από τη μια σχετίζονταν με την έγκαιρη συμμετοχή και διέφεραν μεταξύ φυλετικών και εθνοτικών ομάδων και από την άλλη η διαπίστωση για αύξηση του IQ εξασθενίζε με την πάροδο του χρόνου. Δεν μπορούσε όμως κανείς να αμφισβητήσει τις σημαντικές βελτιώσεις σε παιδιά τριών ετών στις κοινωνικές και συμπεριφορικές δεξιότητες. Παράλληλα, αποδείχθηκε ότι βελτιώθηκε ο δείκτης νοημοσύνης των μητέρων.

5.4 Αποτελέσματα προσχολικών προγραμμάτων

Κατά καιρούς εφαρμόστηκαν διάφορες τεχνικές στο πλαίσιο ποικίλων προγραμμάτων διερευνώντας τα αποτελέσματά τους. Ξεκινώντας από τους Klaus και Gray και συνεχίζοντας με τους Karnes, Gordon, Weikart σχεδιάστηκε το πρόγραμμα Head Start που έλαβε και τις καλύτερες κριτικές. Κοινή παράμετρος ήταν η πρόταξη της μητέρας ως «πρώτη δασκάλα» του παιδιού της. Οι γονείς με καλλιεργημένη την ευαισθησία τους και έχοντας αναπτύξει σχέσεις με άλλους γονείς και ενήλικες, κατάφεραν να βελτιωθούν αρχικά οι ίδιοι. Στη συνέχεια, αναλαμβάνοντας ενεργό ρόλο, όπως απαιτούνταν από τα προγράμματα, συνέβαλαν θετικά στην αύξηση της αυτοεκτίμησης των παιδιών και στην τόνωση της αυτοπεποίθησης παιδιών και γονέων. Μάλιστα, παρατηρήθηκε βελτίωση βραχυπρόθεσμα αλλά και σε σημαντικό βαθμό μακροπρόθεσμα τόσο στη γλωσσική όσο και στη νοητική ανάπτυξη των παιδιών. Αυτό σημαίνει ότι είτε ενισχύθηκε η «σχολική τους ετοιμότητα», είτε περιορίστηκε η σχολική τους αποτυχία. Επισημαίνουμε ότι με τον όρο σχολική ετοιμότητα εννοείται το σύνολο των κοινωνικών, πολιτικών, οργανωτικών, εκπαιδευτικών πόρων που υποστηρίζουν την επιτυχία των παιδιών κατά την είσοδό τους στο σχολείο. Το

σύνολο αυτό αντιλαμβάνεται τη μεταβλητότητα των χαρακτηριστικών του παιδιού που επηρεάζουν τη σχολική επιτυχία αλλά και την ευθύνη που έχει η οικογένεια, το σχολείο και η τοπική κοινωνία ως προς την παροχή ενός περιβάλλοντος φροντίδας, που προάγει τη μάθηση των παιδιών. Καταληκτικά, αναφέρουμε ότι αυτός ο όρος, αυτή η έννοια αμφισβητήθηκε αρκετά και δημιούργησε ενστάσεις καθώς γονείς και νηπιαγωγοί ενδέχεται να δίνουν προτεραιότητα σε διαφορετικές δεξιότητες, μπορεί δηλαδή να έχουν ανόμοιους στόχους άρα και προσδοκίες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία άγχους, απογοήτευσης από τα αρνητικά για τον καθένα αποτελέσματα και κάποιες φορές το αίσθημα της αποτυχίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στο θεσμό της προσχολικής αγωγής και αυτό οφείλεται, στο μεγάλο ποσοστό εργαζόμενων γονέων, στην ύπαρξη μονογονεϊκών οικογενειών, στην έλλειψη δυνατότητας για παιχνίδι, λόγω του χώρου, ειδικότερα στα μεγάλα αστικά κέντρα, και σε αποτελέσματα ερευνών, αναφορικά με το αντίκτυπο του περιβάλλοντος στην ανάπτυξη, κυρίως, της αντίληψης του παιδιού (Ντολιοπούλου, 2000). Με την εφαρμογή μοντέλων αλληλεπίδρασης και θεωριών μάθησης καταλήγουμε στο ότι, υποστηρίζοντας το καθένα μια διαφορετική προσέγγιση, βοηθά στην εκπαιδευτική διαδικασία στοχεύοντας πάντα στην ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού ενώ παράλληλα προωθεί την καλύτερη συνεργασία μεταξύ οικογένειας και βρεφονηπιακού σταθμού.

Η συμμετοχή των γονέων εξαρτάται από το ενδιαφέρον του βρεφονηπιακού σταθμού για συνεργασία και επικοινωνία αλλά και την κατανόηση για τα ατομικά ενδιαφέροντα και τις ανάγκες των γονέων μέσα από ευέλικτα προγράμματα. Ωστόσο για να μπορεί να επιτευχθεί η συνεργασία μεταξύ προσχολικού κέντρου και οικογένειας οι γονείς θα πρέπει να σέβονται το περιβάλλον του σχολείου, να διατηρούν την επικοινωνία με τους παιδαγωγούς με κάθε τρόπο και να αναπτύσσουν μια ισότιμη σχέση με κοινούς στόχους, να δέχονται τις συμβουλές των παιδαγωγών και τέλος να κατανοούν ότι το έργο του παιδαγωγού σχεδιάζεται χωρίς διακρίσεις προς τα παιδιά. Με αυτό τον τρόπο οι γονείς συμβάλλουν στο να αναπτυχθεί μια κατάλληλη παιδαγωγική σχέση ανάμεσά στους παιδαγωγούς και στο παιδί τους. Πρέπει να τονίσουμε ότι τόσο ο ρόλος των γονέων όσο και ο ρόλος των παιδαγωγών επηρεάζουν τον τρόπο που τα παιδιά αλληλοεπιδρούν με το περιβάλλον γύρω τους. Η παιδαγωγός θα πρέπει να προσφέρει αγάπη και κατανόηση στο παιδί, να το βοηθήσει να ανακαλύψει τις δεξιότητές του και να του παρέχει ένα χώρο με κατάλληλά ερεθίσματα που θα εξάπτουν και θα πυροδοτούν τη φαντασία και την εξερεύνηση.

Ο παιδικός-βρεφονηπιακός σταθμός οφείλει να λειτουργεί ως προέκταση του οικογενειακού περιβάλλοντος και να προσφέρει στο παιδί κάτι παραπάνω από ότι η οικογένεια, να το βοηθάει να εξελίξει και να αναπτύξει όλες του τις πτυχές. Επειδή όμως η οικογένεια δεν μπορεί να αντικατασταθεί, καθώς αποτελεί σταθμό ζωής για τα παιδιά, είναι πολύ σημαντικό το κέντρο προσχολικής αγωγής να προσπαθήσει να "χτίσει" μια σχέση εμπιστοσύνης, κατανόησης και συνεργασίας με την κάθε οικογένεια ξεχωριστά.

Η παιδαγωγός πρέπει να προωθεί και να επιδιώκει τη γονεϊκή εμπλοκή στην παιδαγωγική διαδικασία μέσω πρακτικών συμμετοχής της οικογένειας. Υπάρχουν ποικίλες πρακτικές

όπως αναφέρθηκαν και παραπάνω που προωθούν τη συνεργασία οικογένειας και παιδικού – βρεφονηπιακού σταθμού, οι οποίες εξαρτώνται από το βαθμό επιθυμίας συμμετοχής του κάθε γονέα. Η ανάπτυξη αυτής της συνεργασίας είναι απαραίτητη αφού έχει παρατηρηθεί μέσω ερευνών πως η γονεϊκή εμπλοκή αποφέρει θετικά αποτελέσματα και οφέλη όχι μόνο για τα παιδιά αλλά και για τους γονείς και τους παιδαγωγούς αντίστοιχα μέσω του εκπαιδευτικού έργου .

Εν κατακλείδι, είναι σημαντικό για την ανάπτυξη του κάθε παιδιού να συνεργαστεί η οικογένεια με το προσχολικό περιβάλλον εκτός συμβατικών συζητήσεων αλλά με καινούργιους και πρωτότυπους τρόπους ώστε να προσφέρουν από κοινού κατάλληλα ερεθίσματα αλλά κυρίως αγάπη και θαλπωρή στα παιδιά αφού και οι δύο αποτελούν τους πιο σημαντικούς σταθμούς στην ζωή ενός παιδιού και επηρεάζουν την ψυχοπαιδαγωγική ανάπτυξη του.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΗ

- Γερμανός, Δ. (1990). *Παιδαγωγική και σχολικός χώρος Ι. Διδακτικές σημειώσεις*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ.
- Γεωργίου, Σ. (2000). *Σχέση Σχολείου-Οικογένειας και Ανάπτυξη του Παιδιού* (2η έκδ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Γεωργίου, Ν. (2005). *Ψυχολογία Οικογενειακών Συστημάτων*. Αθήνα: Άστραπος
- Κιτσαράς, Γ. (1997). *Προσχολική Παιδαγωγική*, Αθήνα: Κιτσαράς
- Κολιάδης, Ε. (1997). *Θεωρίες μάθησης και εκπαιδευτική πράξη*. Τόμοι Β', Γ'. Αθήνα.
- Κυπριανός, Π., (2007). *Παιδί, οικογένεια, κοινωνία*. Αθήνα: Gutenberg.
- Λαλούμη- Βιδάλη, Ε., (2016) *Ανθρώπινες σχέσεις και επικοινωνία στην προσχολική εκπαίδευση* (6η εκδ.). Θεσσαλονίκη: Σύγχρονες Εκδόσεις
- Ματσαγγούρας, Η. (1999). *Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας*. Τόμος Α'. Θεωρία της Διδασκαλίας. Αθήνα: Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η. (2001). *Θεωρία και πράξη της διδασκαλίας*. Τόμος Β'. Στρατηγικές διδασκαλίας: Η κριτική σκέψη στη Διδακτική Πράξη. Αθήνα: Gutenberg.
- Ματσαγγούρας, Η. (2003β). *Η σχολική τάξη*. Αθήνα: Γρηγόρη.
- Μετοχιανάκης, Η. (2000). *Εισαγωγή στην παιδαγωγική*. Τόμος Α'. Ηράκλειο: Αυτοέκδοση.
- Μπαρδή, Π. (1976). *Δημιουργικές Απασχολήσεις στο Νηπιαγωγείο*. Αθήνα: Δίπτυχο.
- Ντολιοπούλου, Ε. (2000). *Σύγχρονα προγράμματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας*. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
- Πανταζής, Σ., Σακελλαρίου, Μ. (2008). *Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών- Θεωρία και πράξη*. Παιδαγωγική- Θεωρία και πράξη, 2, σ.38-56.
- Παπαθανασίου, Α. (2000). *Προγράμματα και δραστηριότητες στους Κρατικούς Παιδικούς Σταθμούς*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Πέσλη, Α. (2010). *Σύνδεση οικογένειας και σχολείου σε μειονοτικές ομάδες: Ανάλυση του επιστημονικού λόγου μέσα από το περιοδικό Race, Ethnicity and Education*. (Μεταπτυχιακή Διατριβή) Ανακτήθηκε από ΙΚΕΕ/ Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης- Βιβλιοθήκη <http://invenio.lib.auth.gr/record/126054/files/GRI-2011-6403.pdf?version=1>

Σακελλαρίου, Μ. (2008). *Συνεργασία οικογένειας και νηπιαγωγείου*. Θεσσαλονίκη: Ιδιωτική Έκδοση

Σταμάτης, Π. Ι. (2005). *Παιδαγωγική μη λεκτική επικοινωνία. Ο ρόλος της οπτικής συμπεριφοράς στην προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία*. Αθήνα: Ατροπός

Σταμάτης, Π. Ι. (2009). *Παιδαγωγική επικοινωνία στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση*. Αθήνα: Ατροπός

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Christenson, S. & Sheridan, S. (2001). *Schools and Families: Creating Essential Connections for Learning*. New York: The Guild for Press.
- Epstein, J. L. (1992). School and family partnerships. In M. Atkin (Ed.), *Encyclopedia of Educational Research*. New York: MacMillan.
- Doliopoulou, E., (2006). *System of early education/care and professionalization in Greece*. Aristotle University of Thessaloniki.
- McGregor, D. (1960). *The Human Side of Enterprise*. New York: McGraw–hill.
- Powell, D.R., & Diamond, K. E. (1995). *Approaches to parent-teacher relationships in U.S. early childhood programs during the twentieth century*. *Journal of Education*, 177(3), 71-94.
- Olmsted, P. (1991). *Parent involvement in elementary education. Findings and suggestions from the follow through program*. *The Elementary School Journal*, 91(3), 221-231.
- Wolf, S.,(2020) “*Me I don’t really discuss anything with them*”: *Parent and teacher perceptions of early childhood education and parent-teacher relationships in Ghana*. *International Journal of Educational Research* Volume 99, 2020, 101525
- Zhang, X., Wu, H., Li, L., (2020) *Design, Development and Application Research of Family and Kindergarten Cooperative Education System Based on WeChat Public Platform*. *Proceedings of the 2020 2nd International Conference on Modern Educational Technology* May 2020 Pages 21–24
- Vygotsky, L. S. (1981). *The genesis of higher mental functions*. In V. Wertsch (ed.). *The concept of activity in Soviet Psychology*. Armonk, New York: Sharpe.